

Pastorie bouw in Berghuizen

De Gereformeerde kerk van Ruinerwold - Koekange met het kerkgebouw in Berghuizen is gesticht op 28 mei 1835.

In 1841 werd de eerste kerk gebouwd op een stuk grond, geschonken door Gerrit Jacobs Withaar, op de plaats waar nu de oude begraafplaats is in Berghuizen.

Het tegenwoordige kerkgebouw is in 1875 gebouwd door aannemer Broenink uit Koekange voor fl. 4800, -

De eerste predikant was Ds. W. A. Kok een boerenzoon uit Dwingeloo. Voor deze dominee moest er een pastorie komen.

De eerste pastorie werd in 1842 gebouwd aan de Weidenweg achter het Trekpat, ter hoogte van waar nu Fokke Pool woont, De Weidenweg 52.

Het was geen gewone burgerwoning maar een boerderij type.

Een dominee moest gedeeltelijk in zijn eigen levensonderhoud voorzien en was tevens boer.

De grond voor de eerste pastorie werd gekocht van Jan Koerts te Weerwille.

De eerste pastorie met de Theologische school.

Bij de pastorie werd een school gebouwd waar studenten werden opgeleid tot predikant binnen de Gereformeerde kerken.

Ds. Wolter Kok was degene die de opleiding verzorgde.

Toen Ds. Wolter Kok in 1846 een beroep naar de kerk van Hoogeveen aannam ging de opleiding tot predikant mee naar Hoogeveen. Deze opleiding was een voorloper van de Theologische Hogeschool in Kampen, 1854 tot 2015.

Vlak voor het vertrek naar Hoogeveen dreigde er nog een klein mestprobleem. Uit de notulen van 28 januari 1846:

“...noch heeft Do gevraagd hoe de kerkeraad over de mest dagt die Do nog hadt, of ze hem of de gemeente behoorde, na veel heen en weerspraak is eindelijk besloten dat dezelve Do toekwam, omdat hij er ook toen hij gekomen is niets heeft gevonden...”

De achtereenvolgende bewoners van de pastorie waren:

Ds. J.W. Bartels, 1846 tot 1871, Ds. R. H. Vos, 1872 tot 1880,

Ds. J. Groenewegen, 1881 tot 1889, Ds. H. van der Veen, 1891 tot 1912.

In 1953 is de oude pastorie met de school gesloopt. Vanuit Kampen, waar men geruchten over de sloop van de oude Theologische school had vernomen, kwam nog de vraag of het niet mogelijk was om de oude school als een historisch monument voor het nageslacht te bewaren. Helaas heeft dit niet zo mogen zijn.

Een nieuwe Pastorie

Ds. van der Veen had de kerkenraad al een paar keer gevraagd om een nieuwe pastorie, maar de benodigde middelen ontbraken.

In 1912 werd besloten tot de bouw van een nieuwe pastorie bij de kerk. De oude pastorie werd voor fl.1700, - verkocht aan jonkheer de Vos van Steenwijk.

Van Arend Hummel werd voor fl. 215, - een stuk grond gekocht naast de kerk.

Door architectenkantoor J. Smallenbroek en Zn. te Hoogeveen werd een tekening gemaakt, deze werd op de kerkenraad vergadering van 14 februari 1912 besproken en goedgekeurd.

“Met alle stemmen wordt aangenomen voor den Kerkbouw bekapping te laten maken.

Om aan het benodigde geld te komen werd aan de gemeenteleden gevraagd of ze de kerk geld wilden lenen.

Van tien gemeenteleden werd in totaal fl. 12.800, - geleend.

In drie verschillende bladen werd een advertentie geplaatst voor de aanbesteding. Op 29 april 1912 vond de aanbesteding plaats.

De opdracht werd gegund aan aannemer P. H. Rusch.

Met de bouw van de nieuwe pastorie werd ook de kerk uitgebreid met twee zijvleugels, dit ook naar een ontwerp van dezelfde architect en ook uitgevoerd door aannemer Rusch.

De bouw van de pastorie en uitbreiding van het kerkgebouw heeft fl.15928, - gekost.

Toen de pastorie klaar was kon Ds. van der Veen met zijn gezin intrek nemen in het nieuwe statige onderkomen.

Ds. van der Veen zou tot zijn emeritaat op 1 mei 1923 in de pastorie blijven wonen.

Zijn opvolger werd Ds. T. L. Kroes, en na een kleine opknapbeurt kwam Ds. Kroes met zijn gezin in de pastorie te wonen.

Ds. Kroes is in 1942 na een ziekte overleden en begraven op de begraafplaats te Berghuizen.

In de plaats van Ds. Kroes werd Ds. K. J. Schaafsma beroepen en het gezin Schaafsma was van 1943 tot 1946 de volgende bewoner van de pastorie. Ds. Vreugdenhil was van 1947 tot 1969 de laatste bewoner van de monumentale pastorie.

Een tweede pastorie

De gemeente groeide en er was behoefte aan een tweede predikant. Kandidaat C. Verspuij werd in 1941 aangesteld als hulpprediker en vanaf 28 januari 1941 werd de kandidaat dominee in Berghuizen. Met de komst van een tweede voorganger moest er ook een pastorie bijkomen.

Er was naast de bestaande pastorie ruimte om een tweede pastorie te bouwen. Er werd een bouwcommissie benoemd maar er was vooreerst geen geld en bouwmaterialen waren in de oorlog schaars. Er werd besloten om dan eerst maar een noodpastorie te bouwen. In 1941 kon door gemeenteleden worden ingeschreven op een lening voor de nieuwe pastorie. Voor een bedrag van fl.13000, - werd er ingetekend. Met de bouw kon worden begonnen.

De vergunning was er, maar de vergunning om bouwmaterialen te kopen was er vooreerst niet. Toen dit ook voor elkaar was kon er met de bouw worden begonnen.

Begin 1942 stagneerde de bouw ernstig door extreme koude en hevige sneeuwval. Begin mei was de pastorie klaar en kon het echtpaar Verspuij de nieuwe woning betrekken.

Aannemer Jan Keizer heeft de woning ontworpen gebouwd. Hij woonde aan de Larijweg op het Oosteinde te Ruinerwold. Er werd door de aannemer 25 jaar garantie gegeven op de pastorie. De pastorie heette in de volksmond "de witte pastorie".

De witte pastorie.

De eerste bewoners van de witte pastorie waren Ds. C. Verspuij met zijn echtgenote, 1941 tot 1946. Na Ds. Verspuij hebben Ds. Appelo, 1946 tot 1950, Ds. Herder, 1950 tot 1956, en Ds. Kwast, 1957 tot 1965. Met hun gezinnen de pastorie bewoond.

De “witte pastorie” was als noodwoning gebouwd en was in 1965 aan vervanging toe.

Op dezelfde plaats werd een nieuwe pastorie gebouwd. Door architecten bureau Visser en Zondag te Hoogeveen werd een tekening gemaakt en de bouw werd voor fl. 52905,46

- exclusief installatie en schilderwerk - gegund aan aannemers bedrijf J. Fidom te Hoogeveen

De nieuwe pastorie.

De eerste bewoners van de nieuwe pastorie waren het gezin van Ds. Wamsteker, 1966 tot 1971, daarna Ds. Land, 1972 tot 1976. Toen Ds. Land in 1976 vertrok kwam ds. K. Eijkelenboom voor hem in de plaats. Ds. Eijkelenboom, 1975 tot 1981, werd wijkpredikant in Koekange en stelde als voorwaarde dat hij te midden van zijn gemeenteleden in Koekange wilde wonen. De kerkenraad ging ermee akkoord. Dat de predikantsgezinnen niet meer naast elkaar in Berghuizen zouden wonen was ook geen verkeerde zaak want in het verleden waren er wel eens “wrijvingen” geweest tussen de pastorie bewoners. In Koekange werd een woning gekocht en tot pastorie verbouwd.

De pastorie kwam dus vrij en is daarna nog een aantal jaren verhuurd aan o.a. rijsschoolhouder J.A. Drost uit Koekange. Even werd nog overwogen om de pastorie de bestemming kosterswoning te geven, maar de bestaande kosterswoning werd in 1980 vervangen door nieuwbouw.

Begin 1979 werd de witte pastorie verkocht aan de fam. J. Barelds, Berghuizen 34. In 2005 is de woning verkocht aan de fam. Steffers – Dekker, de huidige bewoners

Verbouw pastorie

Toen Ds. M. Vreugdenhil in 1969 met emeritaat ging werd Ds. Martijn zijn opvolger, de pastorie –gebouwd in 1912- waarin Ds. Vreugdenhil ruim 20 jaar met zijn gezin had gewoond was aan groot onderhoud toe. Bij de gemeente Ruinerwold werd in mei 1969 een aanvraag ingediend voor sloop van de oude monumentale pastorie en nieuwbouw op dezelfde plaats. In een brief van 20 juni 1969 wees de gemeente de bouwaanvraag af.

De aanvraag werd afgewezen om o.a. de volgende redenen genoemd door de Provinciale Drentse schoonheidscommissie:

Het ingediende plan in de voorgestelde vorm zou volledig uit de toon vallen en op ernstige wijze inbreuk veroorzaken op de welstand van de omgeving.

Zowel de hoofdvorm als de behandeling en indeling van de gevels word als volstrekt onaanvaardbaar aan gemerkt.

Het architectonische gehalte van het ingediende plan is van een zeer laag niveau. Met klem adviseert de commissie dan ook geen bouwvergunning te verlenen.

B en W van de gemeente Ruinerwold besloten om dit advies van de Schoonheidscommissie in zijn geheel over te nemen aldus de brief van 20 juni 1969.

Toch werd er door hetzelfde college op 11 september 1969 een bouwvergunning verleend voor de sloop van de bestaande monumentale pastorie en de bouw van een nieuwe pastorie, naar eerder ingediend ontwerp.

En zo verdween er na bijna 60 jaar een monumentaal pand uit Berghuizen. Er was in die tijd binnen de kerkenraad en de gemeente blijkbaar weinig oog voor de monumentale status van de pastorie.

Het is niet duidelijk waarom de gemeente Ruinerwold tegen het advies van de Schoonheidscommissie in toch een vergunning heeft afgegeven. De oude monumentale pastorie werd gesloopt en bouwbedrijf van der Veen uit Koekange bouwde op dezelfde locatie een nieuwe pastorie.

In maart 1970 kon Ds. Martijn met zijn vrouw de nieuwe pastorie betrekken.

De nieuwe pastorie

Toen Ds. Martijn in 1974 weg ging werd Ds. C. Terpstra, 1977 tot 1982, zijn opvolger.

Ds. Terpstra had een groot gezin en er moest een stuk bij de pastorie worden aangebouwd. Na Ds. Terpstra hebben

Ds. A.J. Verhoog, 1983 tot 1990, en Ds. S. Groen, 1990 tot 2004 nog in de pastorie gewoond. Toen Ds. Groen in 2004 een eigen woning kocht in Ruinerwold stond de pastorie leeg.

De kerkenraad besloot - om onbegrijpelijke reden - geen pastorie meer in Berghuizen aan te houden, en na ruim 160 jaar werden kerk pastorie in Berghuizen gesplitst. De pastorie is in 2004 verkocht aan de huidige bewoners fam. Boneschans- Brinkman. De dominee van de Gereformeerde kerk Ruinerwold – Koekange woont tegenwoordig niet meer in het middelpunt van de gemeente, Berghuizen, maar in Koekange.

Maart 2016, Lammert van der Heide

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van het archief van de Gereformeerde kerk Ruinerwold- Koekange en het boek "Opgaan naar de Berg(en) van Joop Moes.

